

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 3, Kasım/November 2025]

Hanife ŞAHİN

<https://orcid.org/0000-0002-2624-2310>

Doktora öğrencisi

s_hanife@outlook.com

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

<https://ror.org/03ejnre35>

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Bilge Karasu'nun *Troya'da Ölüm Vardı*

Eserinde Güvenilmez Anlatıcı:

Belirsizlik ve Çok Katmanlı Anlatım

The Unreliable Narrator in Bilge Karasu's "Troya'da Ölüm Vardı": Uncertainty and Multi-Layered Narrative

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 26.05.2025

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 20.09.2025

Yayın Tarihi | *Date Published*: 23.11.2025

Atıf | *Citation*

Şahin, H. (2025). Bilge Karasu'nun *Troya'da Ölüm Vardı* Eserinde Güvenilmez Anlatıcı: Belirsizlik ve Çok Katmanlı Anlatım. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(3), 1796-1811. <https://doi.org/10.34083/akaded.1706273>

Şahin, H. (2025). The Unreliable Narrator in Bilge Karasu's *Troya'da Ölüm Vardı*: Uncertainty and Multi-Layered Narrative. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(3), 1796-1811. <https://doi.org/10.34083/akaded.1706273>

Makale Bilgisi | *Article Information*

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir <i>Article does not require an Ethics Committee Approval.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı <i>Yes - iThenticate</i>
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Hanife ŞAHİN | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Öz

Güvenilmez anlatıcı, edebî metinlerde gerçeklik algısını sorgulayan ve metnin çok katmanlı yapısını güçlendiren bir anlatım tekniğidir. Anlatıcının olayları eksik, çarpıtılmış veya yanıltıcı biçimde sunması okuyucuyu anlatının güvenilirliğini sorgulamaya yönlendirerek anlatıyı klasik kurgu anlayışının ötesine taşır. Bilge Karasu'nun *Troya'da Ölüm Vardı* eserinde yer alan hikâyelerde anlatıcı kimliğinin bulanıklaştığı ve zaman algısının kaybolduğu görülür. Sürekli değişen anlatıcı ve iç içe geçmiş olay örgüsü, klasik serim-düğüm-çözüm düzenine meydan okurken olayların eksik bırakılması ve anlatıcının gerçekliği çarpıtması okuyucuyu metni bir bulmaca gibi değerlendirmeye yönlendirir. Anlatının doğasını ve hakikatin nasıl inşa edildiğini sorgulatan bu yapı, okuyucuyu pasif bir gözlemci konumundan çıkararak aktif bir katılımcıya dönüştürür. Bölümler arasındaki göndermeler ve şiirsel anlatım çok katmanlı anlatıyı güçlendirir. Karasu, anlatıcının güvenilirliğini sorgulatan teknikler aracılığıyla okuyucuya olayları doğrulamak ve metinlerarasılık içinde farklı bakış açılarını keşfetmek zorunda olduğu bir edebî deneyim sunar.

Anahtar Kelimeler: *Güvenilmez Anlatıcı, Belirsizlik, Çok Katmanlılık, Bilge Karasu, Troya'da Ölüm Vardı.*

Abstract

*The unreliable narrator is a narrative technique that challenges the perception of reality in literary texts and reinforces their multilayered structure. By presenting events in an incomplete, distorted, or misleading manner, the narrator prompts the reader to question the credibility of the narrative, pushing it beyond the traditional conventions of fiction. In the stories in Bilge Karasu's work *Troya'da Ölüm Vardı*, it is seen that the identity of the narrator is blurred and the perception of time is lost. The constantly shifting narrator and the intertwined plot defy the classical exposition-conflict-resolution pattern, while the omission of certain events and the narrator's distortion of reality lead the reader to perceive the text as a puzzle. This structure not only questions the nature of the narrative and the construction of truth but also transforms the reader from a passive observer into an active participant. References between sections and poetic narration strengthen the multilayered storytelling, while Karasu employs techniques that challenge the reliability of the narrator, offering the reader a literary experience in which they must verify events and explore different perspectives through intertextuality.*

Keywords: *Unreliable Narrator, Uncertainty, Multilayeredness, Bilge Karasu, Troya'da Ölüm Vardı.*

Giriş

Anlatı, insanlığın en temel ifade biçimlerinden biri olarak her kültürde ve her dönemde varlığını korur. Sözel, yazılı, görsel veya beden hareketleriyle şekillenen anlatılar mitlerden masallara, trajedilerden sinemaya, sıradan bir gazete haberinden resim sanatına kadar farklı biçimlerde kendini gösterir. Roland Barthes'a göre, "anlatı insanlık tarihinin kendisiyle başlar; dünyanın hiçbir yerinde anlatısı olmayan bir halk yoktur, hiçbir zaman da olmamıştır" (1993, s. 83). Toplumsal yapıdan bağımsız olarak her sınıfın, her kültürün anlatıları bulunur ve bu anlatılar farklı gelenekler arasında bile ortak bir paylaşım alanı oluşturur. Kısacası, anlatı tıpkı yaşam gibi sürekli var olur, insan deneyimini anlamlandırır ve aktarır.

Anlatının evrenselliği ve kültürel aktarımı, metnin anlamlandırılma süreciyle doğrudan bağlantılıdır. Bu noktada, Umberto Eco'nun metnin sabit bir anlam taşımadığına dair görüşü, anlatının yorumlanmasını ve okurun metne aktif katılımını vurgulayan önemli bir yaklaşım sunar. Eco'ya göre metnin anlamı sabit değildir ve her yorum yeni bir katman oluşturur. Okur, metnin her satırında gizli anlamlar aramalı ve yüzeyde sunulan bilgiyle yetinmemelidir; çünkü "sözcükler söylemek yerine, söylenmeyi gizler" (Eco, 2019, s. 46). Metnin anlamı keşfedildiği anda kesinlik kazanmaz, aksine yeni bir yorum sürecini başlatır ve gerçek anlam sürekli ertelenir. Bu yaklaşım, anlamın sonsuz olduğu bilincini kazandırarak okuru sürekli bir keşif sürecine dâhil eder.

Metnin yoruma açık yapısı, anlatıcının sunduğu bakış açısıyla doğrudan ilişkilidir. Anlatıcı, seçtiği perspektif doğrultusunda olayları aktararak okurun metinle kurduğu bağı biçimlendirir. Olayların anlatımı, mekânın tasviri ve karakterlerin sunumu doğrudan bakış açısına bağlı olarak şekillenirken anlatıcının rolü anlatının bütünlüğünü ve anlam dünyasını yapılandırmada belirleyici bir unsurdur. Metindeki dil, üslup ve anlatım biçimi anlatıcının kimliği ve bakış açısına göre biçimlenirken çoklu bakış açılarının kullanıldığı eserlerde farklı perspektiflerin dengelenmesi için metin bölümlere ayrılabilir. Gelişmiş edebî türlerde birden fazla bakış açısı ve söylem bir arada bulunabilir, böylece anlatının çok katmanlı yapısı güçlenir. Bu bağlamda, farklı anlatıcılar aracılığıyla olaylar çeşitli yönleriyle ele alınır ve bu anlatım yöntemi birden fazla söylemin bir arada bulunmasına olanak tanır. Çoklu bakış açısının kullanımı, anlatının tutarlılığını pekiştirirken olay örgüsüyle söylem arasındaki ilişkiyi de belirginleştirir (Aktaş, 2013, s. 71–72). Dolayısıyla, anlatıcının sunduğu bakış açısı, eserin anlam dünyasını şekillendiren ve anlatının çözümlemesinde önemli bir rol oynayan temel unsurlardan biri olarak öne çıkar.

Anlatıcının bakış açısı, yalnızca olayların aktarımını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda metnin anlatım tarzını da biçimlendirir. Yazarın bilinçli dilsel tercihleri, anlatının üslubunu ve anlatım değerlerini belirleyerek okuyucunun metni nasıl algılayacağını yönlendirir. Bu durum, yazarın dil kullanımında bilinçli hareket ettiğini ve metne özgü bir anlatım tarzı oluşturduğunu gösterir. Şerif Aktaş, bu yaklaşımı şu şekilde açıklar:

Kültürüne, dilbilgisine ve zevkine inandığımız bir yazarın metninde böyle bir cümleyle karşılaştığımızda, bunun metinde gerçekleştirilmek istenen bir niyetle ilgili olduğunu düşünmek zorundayız. Birincisi, söz konusu ifade ediş şekliyle kendi menşeyini ortaya koyar. İkincisi, yazdığı metne -yerine göre- çeşitli anlatım değerleri kazandırmak amacıyla bu tarzı seçmiştir (2014, s. 61).

Anlatıcı, hikâyeye doğrudan dâhil olduğunda, metnin anlatım biçimi daha kişisel ve içsel bir boyut kazanır. Birinci şahıs anlatımı, anlatıcının doğrudan olaylara dâhil olduğu ve anlatının güvenilirliğini etkileyen bir teknik olarak öne çıkar. Okuyucu, anlatıcının perspektifini benimseyerek metni yorumlarken bu anlatım biçimi aynı zamanda anlatıyı subjektif bir çerçeveye yerleştirir. Anlatıcının olayları aktarışı, anlatının doğruluğunu sorgulatabilir ve metnin yoruma açıklığını artırabilir. Bazı anlatılarda anlatıcı olayları tarafsız bir şekilde sunarken, bazı metinlerde olayların merkezinde yer alarak anlatıyı kişisel bir bakış açısıyla şekillendirir (Wellek ve Warren, 2019, s. 290). Bu teknik, anlatıcının psikolojik durumu, üslubu ve olay örgüsü ile birleşerek anlatının bütünlüğünü etkiler; bazen içsel bir monolog niteliği taşıırken, bazen bilinçli ya da bilinçsiz şekilde yönlendirilmiş bir anlatı sürecine dönüşebilir.

Anlatıcı, olayları yorumlama biçimiyle anlatının güvenilirliğini doğrudan belirlerken, bakış açısı da anlatının temel unsurlarından biri olarak metnin yönünü biçimlendirir. Anlatıcıları güvenilir veya güvenilmez olarak sınıflandırmak mümkündür. Güvenilir anlatıcı kavramı daha az yaygın olsa da üçüncü şahıs anlatıcılar genellikle güvenilir olarak kabul edilir. Üçüncü şahıs anlatıcı, olayların içinde yer alan bir karakter olmadığı için kişisel önyargılardan ve subjektif yorumlardan arındırılmış bir bakış açısı sunar. Farklı anlatım türlerinde anlatıcılar, olayları yorumlama biçimleri ve anlatıyı yönlendirme şekilleriyle metnin bütünlüğünü ve algılama sürecini doğrudan etkileyen unsurlar olarak anlatının yapısını belirler (Wellek ve Warren, 2019, s. 291; Huyugüzel, 2019, s. 50-51). Güvenilmez anlatıcı, olayları subjektif bir çerçevede sunduğundan anlatının doğruluğu sürekli sorgulanır. Bu anlatıcılar taraflı olabilir, gerçekliği yanlış yorumlayabilir veya bilişsel sınırlamaları nedeniyle olayları eksik biçimde aktarabilir (Samat ve Topçu, 2022, s. 150). Böylece metinde ironi yaratılır ve okuyucu anlatılanları değerlendirme sürecine aktif olarak katılır.

1. Güvenilmez Anlatıcı

Güvenilmez anlatıcı kavramı, anlatıcının sunduğu bilginin doğruluğunun sorgulanmasını sağlayan önemli bir anlatım tekniğidir. İlk olarak W. Booth tarafından ortaya atılan bu kavram, anlatıcı ile örtük yazarın¹ bakış açılarının örtüşmemesi durumunda ortaya çıkar. Booth'a göre, anlatıcının sunduğu gerçeklik örtük yazarın niyetinden farklılaştığında okuyucunun anlatıya güveni sarsılır. Bazı araştırmacılar ise güvenilirlik ölçütünün örtük yazar değil, gerçek okurun yorumlarıyla belirlenmesi gerektiğini öne sürerek anlatıcının

¹ Örtük yazar, metnin içinde doğrudan görünmeyen ancak anlatıyı yönlendiren yazardır. Okuyucuya belirli bir bakış açısı sunar, ancak kendini açıkça belli etmez. Edebi eserlerde anlatıcının güvenilirliği ve metnin çok katmanlı anlam yapısı açısından önemli bir rol oynar.

güvenilirliğinin dinamik bir yapı taşıdığını savunur (2012, s. 170–171). İnsan merkezli olmayan anlatıcılar -hayvanlar, nesnelere veya soyut varlıklar- genellikle güvenilmez olarak kabul edilirken, otobiyografik anlatılarda olayları birinci şahıs anlatıcı sunarsa, daha güvenilir olduğu düşünülür (Kulamshaeva, 2009, s. 1781). Ancak bireysel hafıza ve subjektif yorumlar nedeniyle bu tür anlatılar da mutlak güvenilirlik taşımaz. Sonuç olarak, güvenilmez anlatıcı metnin belirsizliğini ve çok katmanlı yapısını güçlendirerek okuyucunun anlatıya aktif katılımını zorunlu kılar ve edebî eserin farklı perspektiflerle yorumlanmasını sağlar.

Booth'un ortaya attığı güvenilmez anlatıcı kavramı, okurun anlatıya duyduğu güveni nasıl etkilediğini incelerken Ansgar F. Nünning, bu kavramı retorik ve bilişsel yaklaşımlarla daha sistemli bir şekilde sınıflandırır. Güvenilmez anlatıcı, anlatıcının psikolojik durumu, ideolojik bakış açısı veya bilinçli manipülasyonları nedeniyle metnin doğruluk algısını sürekli sorgulatan bir yapı oluşturur. Bu bağlamda anlatıcının güvenilmez olması için ima edilen yazar ile anlatıcı arasında değer yargıları ve ahlaki tutum mesafesi olması gerektiği söylenebilir (Erten, 2024, s. 68–69; Kayacık, 2022, s. 53). Ancak zamanla bu değer yargıları değişebilir ve okurun anlatıcının güvenilirliğini değerlendirme biçimi bu değişimden etkilenir. Bazı anlatıcılarda bu süreç bilinçli olarak manipüle edilerek anlatının güvenilirliği sorgulanır (Topçu, 2024, s. 67). Bu da okurun anlatılanları değerlendirirken sürekli bir belirsizlik içinde kalmasına neden olur.

Anlatıbilim, anlatıcı türlerini ve metinlerin yapısal analizini ele alarak güvenilmez anlatıcının edebî metinlerde nasıl işlev gördüğünü inceler. Bu anlatıcı türü, olayları bilinçli ya da bilinçsiz şekilde çarpıtarak okuyucunun anlatının doğruluğunu sorgulamasına neden olur. İdeolojik güvenilmezlik, anlatıcının olayları belirli bir düşünce sistemine göre yorumlamasıyla ortaya çıkarken; bilişsel güvenilmezlik, anlatıcının zihinsel durumu veya sınırlı bilgisi nedeniyle olayları eksik veya çarpıtılmış şekilde sunmasını ifade eder. Etik güvenilmezlik ise anlatıcının bilinçli olarak okuyucuyu yanlış yönlendirme çabasıyla anlatının güvenilirliğini zedelediği durumları içerir.

Psikolojik durum, kasıtlı manipülasyon, bilgi eksikliği ve dil ile yapı kullanımı gibi faktörler anlatıcının güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olur. Anlatıcının zihinsel durumu, gerçeklik algısını bozarak olayları yanlış yorumlamasına sebep olabilir. “Bir anlatıcıyı güvenilmez yapan şey, onun değerlerinin, ben anlatıcının değerlerinden çarpıcı bir şekilde ayrılmasıdır” (Chatman, 2009, s. 139). Sanrılar, unutkanlık ya da aşırı duygusal tepkiler anlatıcının sunduğu bilgilerin doğruluğunu gölgeleyebilir (Eagleton, 2015, s. 95). Bunun yanında, anlatıcının bilinçli olarak okuyucuyu yönlendirmek istemesi de güvenilirliği zedeler. Anlatıcı bazen belirli bir perspektifi dayatmak amacıyla olayları çarpıtabilir veya anlatının bazı yönlerini kasıtlı olarak eksik bırakabilir. Bunların yanında bilinçli veya bilinçsiz şekilde bilgi eksikliğinin yer alması da güvenilmez anlatıcıyı ortaya çıkaran unsurlar arasındadır. Olayları tam anlamıyla kavrayamayan ya da yalnızca kendi bakış açısına hapsolmuş bir anlatıcı, okuyucunun anlatılanlara karşı mesafeli olmasına sebep olur. Bunun dışında, hikâye içinde zaman kaymaları, iç içe geçmiş anlatılar ve bilinç akışı gibi teknikler de anlatıcının güvenilirliğini sorgulatarak metnin daha katmanlı bir

hâle gelmesini sağlar. Bütün bu unsurlar bir araya geldiğinde, anlatıcı ile okuyucu arasındaki ilişki dönüşerek klasik anlatımın ötesine geçer.

Anlatı, yapısı itibarıyla muğlaktır (Genette, 2020, s. 13). Bu muğlaklık ve disiplinlerarası yaklaşımlar içinde ele alındığında anlatımın genel bir tanımı yerine farklı yönlerini vurgulayan çeşitli perspektifler öne çıkmaktadır. Güvenilmez anlatıcı kavramı da bu belirsiz yapıyla doğrudan ilişkilidir ve anlatıcının tutarsızlığı, anlatıdaki çelişkiler ya da anlatım yetersizliği gibi unsurlardan beslenir. Dolayısıyla güvenilmez anlatıcı, anlatım doğruluğunu tartışmaya açarak okuyucuyu sürekli bir yorum sürecine dâhil eder. “Söz konusu iki işaret farklı metinlerde tekil olarak bulunabilecekleri gibi, aynı metinde iç içe geçmiş şekilde de yer alabilirler. Ancak her iki durumda da okurun anlatıya duyduğu şüphe sabittir” (Süslü, 2024, s. 2). Güvenilmez anlatıcı, okurun metinle olan etkileşimini güçlendirerek anlatımın kesinlik sınırlarını sorgular ve bu teknik, anlatıyı yalnızca olayları aktaran bir araç olmaktan çıkararak okuyucunun anlatıyı değerlendirmesini ve yeniden anlamlandırmasını sağlayan dinamik bir yapıya dönüştürür (Erben, 2019, s. 152–153). Bunun yanı sıra, bazı anlatıcılar bu süreçte bilinçli olarak anlatıyı manipüle eder. Böylece okur, anlatıcının sunduğu bilgileri değerlendirirken sürekli bir belirsizlik içinde kalır.

Güvenilmez anlatıcı, kesin ve mutlak bir gerçeklik fikrini sorgulayarak anlatımın güvenilirliğini tartışmaya açar. Modern anlatılarda bireysel gerçeklikler ön plandayken, postmodernizmle birlikte bu gerçeklikler anlatımın doğasına entegre edilerek gerçekliğin kendisi bir kurmaca olarak ele alınır. Postmodern metinlerde anlatıcı, yalnızca olayları aktaran bir figür olmaktan çıkarak kurmacanın kendisine doğrudan müdahil olan bir yapıya bürünür. Modern anlatılarda anlatıcının nesnel gerçekliği yansıtmaya çabası ön planda tutulurken, postmodernizmle birlikte anlatımın merkezine bizzat yazma eylemi ve metnin kendisi yerleştirilir (Karabulut ve Biricik, 2017, s. 41). Modern anlatıda karakterlerin içsel çatışmaları ön planda tutulurken postmodern anlatılarda güvenilmezlik doğrudan anlatımın yapısına dahil edilir ve okurun gerçeklik algısı parçalanır. Bu yaklaşım, okuru anlatımın sunduğu olayları değerlendirmekten öteye taşıyarak, anlatımın doğasını sorgulatan bir deneyime dönüştürür.

Modern anlatılarda karakterlerin içsel çatışmaları ön planda tutulurken, postmodern kurgu metinlerinde anlatıcı güvenilmezliği doğrudan anlatı yapısının bir unsuru hâline gelerek okurun gerçeklik algısını bilinçli biçimde parçalar. Güvenilmez anlatıcı, okuyucuyu metni sorgulamaya ve alternatif yorumlar geliştirmeye yönlendirirken, belirsizlik ve çok anlamlılık üzerinden anlatıyı daha zengin hâle getirir. “Şayet yazar okurun kafasını karıştırmak istiyorsa, o zaman güvenilmez anlatıcı işine yarayacaktır” (Booth, 2012, s. 389). Geleneksel anlatılarda olay örgüsü net bir biçimde sunulurken, güvenilmez anlatıcı sayesinde metin bir bilmecenin parçalarına dönüşerek farklı yorumlara açık bir yapı kazanır. Böylece anlatıcı, yalnızca bir hikâye aktarıcısı olmaktan çıkıp anlatımın doğasını belirleyen ve okuru metinle etkileşime yönlendiren bir unsur hâline gelir.

2. *Troya'da Ölüm Vardı*'da Güvenilmez Anlatıcı

Bilge Karasu, dilde deneysel bir tutum benimser. Sözcüklerle oynar, sözdizimini dönüştürür. Türler arası geçişlerle özgün edebî kimliğini pekiştirir. Bu anlatım tarzı, yapısal düzlemde İkinci Yeni şiiriyle benzerlikler taşır ve edebiyatın sınırlarını genişletir. 1960 sonrası postmodernizm akımı; bireysellik, metinlerarası oyunlar ve anlatı biçiminde dönüşümle kurmaca dünyasını yeniden şekillendirirken (Alan, 2005, s. 26) Karasu'nun eserlerinde bu anlayışın etkileri açık biçimde gözlemlenir. Geleneksel hikâye yapısını kırarak çoklu anlatıcıya yer vermesi, gerçeküstü öğelerle örülü ve okurun aktif katılımına dayalı bir anlatı formu oluşturması metinlerine hem parçalı bir yapı hem de bütünlük algısı kazandırır. Hikâyeleri bağımsız olarak okunabildiği gibi bütünlüklü bir yapı içinde değerlendirildiğinde farklı anlam katmanları ortaya çıkar (Akman, 2016, s. 81). Çoklu anlatıcı ve metinlerarasılığı öne çıkaran anlatı tekniği, okuru sürekli bir çözümleme sürecine dahil ederken üstkurmaca, epigraf, göndermeler, telmih, ironi ve şiirsel dil gibi araçlarla anlatının katmanlarını derinleştirir. Cinsellik, korku, ölüm, aşk ve ideoloji gibi temalar etrafında şekillenen bu metinlerde, (Enginün, 2015, s. 386) Karasu öykünün ne olduğundan çok ne olması gerektiği üzerinde durur; eserlerini türlere göre sınıflandırmak yerine metin olarak adlandırıp türsel sınırları aşmayı amaçlar (Evis, 2011, s. 7). Bu yaklaşım, hem biçimsel hem de tematik düzeyde edebiyatın geleneksel kalıplarını sorgulayan özgün bir anlatı evreni meydana getirir.

Bilge Karasu'nun *Troya'da Ölüm Vardı* adlı eseri, bireysel ve toplumsal bellek üzerinden gerçekliğin kayganlığını sorgulayan parçalı bir anlatı sunar. On üç hikâyeden oluşan kitapta karakterlerin geçmişle kurduğu ilişki, zaman ve hafızanın akışkan doğası merkeze alınır. Mekânlar ve olaylar güvenilir referanslar sağlamadan aktarılır. Bu belirsizlik hem karakterlerin hem de okurun gerçeklikle olan bağlarını sarsan unsurlar hâline gelir. Güvenilmez anlatıcı tekniğiyle oluşturulan hikâyelerde bilgi sürekli eksik, çarpıtılmış ya da yönlendirilmiştir. Bu da anlatıyı katmanlı ve keşfe açık bir yapıya dönüştürür. Ölüm, yalnızlık, kimlik ve aidiyet gibi temaların öne çıktığı eser, klasik anlatı tekniklerinden uzaklaşarak okuru aktif bir katılımcı hâline getirir. Gerçeklik ile kurmaca arasındaki sınırları muğlaklaştıran Karasu, metinlerarasılık ve üstkurmaca öğeleriyle okurun anlatıya müdahil olmasını zorunlu kılan bir edebî deneyim sunar. Böylece eserde klasik hikâye kalıplarının dışına çıkılarak dil, zaman ve kimlik üzerine derinlemesine bir düşünme alanı inşa edilir.

Eserde güvenilmez anlatıcı, metnin en belirgin özelliklerinden biri olarak okurun karşısına çıkar. Bu anlatım biçimi, yalnızca karakter düzeyinde değil, yapısal olarak da kendini gösterir. Eserin olay örgüsü doğrusal bir yapıyı takip etmek yerine parçalı ve çok katmanlı bir kurguyla oluşturulur. Sürekli değişen anlatıcı, iç içe geçmiş olay örgüsü ve zaman algısının bilinçli olarak belirsizleştirilmesi, okuyucuyu metnin içinde aktif bir katılımcıya dönüştürür. Bu teknikler, okurun anlatılanları sorgulamasına ve eseri tek bir bakış açısına bağlı kalmadan farklı yönlerden değerlendirmesine olanak tanır. Karasu'nun anlatım biçimi, geleneksel hikâye yapısını yıkarak klasik serim-düğüm-çözüm düzenine meydan okur. Yazar, okuyucunun olayları doğrulamak, anlatıcının sunduğu bilgiler

arasındaki tutarsızlıkları fark etmek ve metni çözümlenmesi gereken bir bulmaca olarak görmesini sağlar. Okuyucu, anlatıcının yönlendirmelerine güvenemediği için her detayı sorgulamak, farklı anlatı katmanlarını keşfetmek ve metnin bütünlüğünü kendi yorumlarıyla oluşturmak zorunda kalır.

2.1. Anlatıcının Kimliğinde Belirsizlik

Anlatıcının kimliğinde yaşanan belirsizlikler, eserin güvenilmez anlatıcı yapısını pekiştiren unsurlar arasında yer alır. “Odalardan Biri” bölümünde anlatıcı değişikliği yaşanır. Önceki bölümlerde Müşfik farklı bir karakter gibi sunulurken bu bölümde anlatıcı ile Müşfik’in aynı kişi olduğu anlaşılır. Anlatıcıyla ilgili önemli bir diğer nokta ise psikolojik rahatsızlığıdır. “Müşfik’i düşünüyordum. Deli oldu, hastaneye yatırdılar, diye bir şeyler duymuştum bir ara” (Karasu, 2016, s. 14). Müşfik’in rahatsızlığı onu güvenilmez anlatıcı hâline getirir. Okur metnin bir sanrı mı gerçek mi olduğunu hiçbir zaman bilemez. Anlatıcının psikolojik rahatsızlığı ilerleyen bölümlerde de tekrar eder. Bu durum, metnin gerçekliğini belirsizleştirerek anlatıcının güvenilirliğini sorgular.

“Çatal” bölümünün başında İspanyolca bir şiir verilir. Şiiri “Kim olduğumu hatırlamıyorum, kim olduğumu nereden başladığımı ya da nereye gittiğimi hatırlamıyorum” (Karasu, 2016, s. 61) şeklinde yorumlamak mümkündür. Bu ifade, benlik sorgulamasına ve benlik kaybına işaret eder. Okurun bu bilinmezlikleri takip ederek ilerlemesi gerekir.

Metinde gerçek ile sanrı arasındaki sınır bulanıklaştırıldığı için okur, anlatıcının sunduğu bilgiler karşısında sürekli tetikte kalmak zorundadır. Böylece anlatıyı sadece bir hikâye olarak değil, keşfedilmesi gereken bir deneyim olarak görmeye başlar. Karasu'nun dil ve üslubu da bu belirsizliği destekleyerek, klasik anlatım normlarına meydan okur. Okur, kesin doğrular aramak yerine, kendi yorumlarıyla anlatının eksik parçalarını tamamlamaya yönlendirilir.

2.2. İç Monolog ve Kişisel Gerçeklik

Anlatıcının kimliğini belirsizleştiren bir diğer unsur ise iç monolog tekniğidir. Eserde güvenilmez anlatıcının en belirgin olduğu bölümlerden biri “Doğumdur”. Bu bölümde anlatıcı hem bir ölüm hem de bir doğum hikâyesi sunar. Ancak anlatılanların kesinliği belirsizdir. “Sarıkum’a Giriş” bölümünde yer alan “Yolu biliyordum bereket yoksa halim nice olurdu diye içimden tekrarlara tekrarlara...” (Karasu, 2016, s. 9) ve “Balığı attım zaten. Ölü eti ne yapayım. Otelde gülerlerdi hem tek balığı görseler. Hem onlara ne.” (Karasu, 2016, s. 30-31) ifadesi, anlatıcının iç monolog tekniğini kullanarak kendi gerçekliğini oluşturduğunu gösterir. Böylece okur, anlatıcının sunduğu bilgileri sorgulamak zorunda kalır. Çünkü yazar, okuru bir labirentin içinde çıkışı aramaya çalışacağı ancak tüm metni okumadan o çıkışı bulamayacağı bir yapıyla baş başa bırakır. Metnin sunduğu gerçeklik, okuyucunun eleştirel bakışını tetikler.

2.3. Zaman Algısının Kırılması ve Uzamsal Belirsizlik

Hikâyelerin genelinde zamanın belirsizliği dikkat çeker. Zamanın kullanımı açısından önemli bir diğer nokta ise olayların kronolojik bir sırayla değil, geriye dönüşler ve ileriye sıçrayışlarla anlatılmasıdır. Bu teknik, hikâyeye sürekli bir devinim kazandırarak okuyucunun aktif kalmasını sağlar. Zamanın doğrusal akışının bozulması, yalnızca anlatının yapısını değil, anlatıcının bilgi aktarımındaki güvenilirliğini de zayıflatar; eksik ve çarpıtılmış anlatımlar bu kırılmayı daha da derinleştirir.

“Sarıkum’a Giriş” bölümünde anlatıcı, bireysel gözlemlerini ve hatıralarını aktarırken zamansal belirsizlikler yaratır. “Sarıkum’dayım gene. Yıllar öncesi gibi. Fakat başka bir odada. Bir otel odası, yabancı, yeni bir oda. Odanın yeniliği, bu yabancılığıydı zaten beni baştan çıkarın.” (Karasu, 2016, s. 9) ifadesi, anlatıcının geçmişle şimdiki zamanı iç içe geçirdiğini ve kesin bir gerçeklik sunmadığını gösterir. Anlatının hatıralarla örülmesi okurun zaman algısını kırar.

Bu zamansal belirsizlik, “Çatal” bölümünde daha da belirginleşir. Anlatıcı, metni I ve II olarak ikiye ayırır. I olarak aktarılan kısımlarda Suat yanında yoktur. Anlatıcı ona olan özlemine dile getirir. II olarak verilen kısımlarda ise Suat yanındadır ve onunla yaşadıklarını anlatır. Okurun zamansal farkı anlaması ve anlatıcının kurgusundan kurtulması gerekir. Benzer şekilde “Anahtar” bölümünde anlatıcı, olayları hatıralar şeklinde sunarak zaman algısını eğip bükmeye devam eder.

Hikâyelerin uzamlarında da benzer bir belirsizlik söz konusudur. Dış uzam açık bir şekilde tanımlanmaz; çoğu zaman gerçek bir mekânla ilişkilendirilse de net bir biçimde belirtilmez. Bu bilinçli belirsizlik, özellikle dış mekân betimlemelerinde kendini gösterirken karakterlerin fiziksel özelliklerine dair ayrıntılar da büyük ölçüde geri planda bırakılır. Karakterler, fiziksel görünümünden ziyade psikolojik ve sosyal yönleriyle ele alınır. Bu yaklaşım, yazarın okuyucuyu belirli bir noktaya yönlendirmesine ve okurun hayal gücüne alan açmasına imkân tanır.

2.4. Bilgi Eksikliği ve Çarpıtma

“Şarkısız Gecelerin İlki” bölümünde ben anlatıcı kullanılır fakat anlatıcı hem çocukluğunu hem de çocuksu bakış açısını birlikte vermektedir. İç içe geçmiş bir sürü olayın yanında hâkim duygu korkudur. Bir yandan kişisel hatırasını anlatırken diğer yandan dünyanın durumundan bahseder. Atatürk’ün ölümü ve ölümünden sonra çıkan II. Dünya Savaşı bir çocuğun bakışıyla verilirken anlatıcının gündelik hayatı da aktarılır. “Harp başlamıştı... Hani tarih kitaplarında gördüğüm, atların, mızrakların birbirine değdiği, ölümlerin yerlerde yattığı resimlerdeki gibi...” (Karasu, 2016, s. 18) ve “Yurtta sulh, cihanda sulh dememiş miydi Ata?” (Karasu, 2016, s. 19) ifadeleri çocuksu bakışa örnek verilebilir. Bu durum gerçeklik algısı üzerinde düşünülmesini ve eserin kurgu olduğunu unutmamak gerektiğini hatırlatır. Çocuksu bakış açısı metnin güvenilirliğini zedeler. Hatıralar, üzerinden uzun zaman geçmesi durumunda silikleşir ve zihin hatırlanan kısımları değiştirebilir. Bu da güvenilirliği etkiler. Benzer bir şekilde, “Kavruk” bölümünde anlatıcı, olayları eksik ve parçalı bir şekilde sunar. İlk bölümden beri ara ara bahsedilen yanık et

kokusu ve dumanın nedeni bu bölümde açıklığa kavuşur. “Yerde kapkara insana benzer bir şey vardı. Sonra bir kadına benzettim. Bacakları büküktü, dizkapakları başının yanında. Tulum gibi şişmişti.” (Karasu, 2016, s. 50) ifadesi, anlatıcının olayları doğrudan ve açık bir şekilde sunmak yerine, okuyucunun tamamlamasını beklediğini gösterir.

Eserde anlatıcının olay örgüsüne ilişkin bazı bilgileri kasıtlı olarak eksik sunması, anlatının sürükleyiciliğini metnin sonuna dek sürdürebilme amacı taşıdığı izlenimini vermektedir. Birbirine eşit önemde yapılandırılmış bölümlerden oluşan bu anlatı boyunca söyleme yerleştirilen izlenimler, kişisel hatıralar ve anlatıcının dile getirdiği felsefi anlatılar, bu yapının oluşumunda belirleyici rol oynar. Bu anlatım tarzı, okuyucuyu pasif bir gözlemci olmaktan çıkarır. Bölümler birbirine bağlantılı şekilde ilerler ve her hikâye yeni bir ipucu sunarak anlatının bütünlüğünü sorgular. “Kavruk” bölümünde yer alan ifadeler, olayların daha önce verilen ipuçlarıyla tamamlanmasını sağlayarak eseri bir bulmacaya dönüştürür. Karasu'nun bu anlatım tarzı, okuyucunun metne yalnızca bir hikâye olarak değil, anlatının doğası ve gerçekliğin nasıl inşa edildiğini sorgulatan bir edebî deneyim olarak yaklaşmasına imkân tanır.

2.5. Çoklu Bakış Açısı ve Perspektif Kaymaları

Karasu'nun anlatı dünyasında çoklu bakış açısı, yalnızca anlatıcının değişkenliğiyle değil, aynı zamanda metinlerarasılık, biçimsel yenilikler ve üstkurmaca teknikleriyle de desteklenir. Bu çok katmanlı yapı, okuyucunun anlatıya farklı düzlemlerden yaklaşmasını sağlar.

Karasu'nun eserinde metinlerarasılık önemli bir yer tutar. Farklı metinlere yapılan göndermelerle edebî ve kültürel bağlam genişletilerek derinleştirilir. “Oda Oda Dünya” bölümünde İsa'nın çarmıha gerilişi ve göğe yükselişi anlatılarak hem telmih hem de cinsiyet ifadeleri arasındaki karmaşık ilişkiler yer alır. Bu tür göndermeler, anlatının yalnızca içerik değil, anlam düzeyinde de çok katmanlı bir yapı kazanmasına katkı sağlar.

Çok katmanlılık, biçimsel düzeyde de kendini gösterir. Karasu'nun anlatımı, klasik dil kullanımını yıkararak şiirsellik ve dilsel sapmalarla metnin akışını dönüştüren özgün bir form yaratır. Noktalama işaretlerinin eksikliği, büyük harflerin kullanılmaması gibi unsurlar, dilin sınırlarını zorlayan bir anlatım tarzını ortaya koyar.

“Çatal” adlı bölümün başında A. Cimcoz'un adını vererek gönderme yöntemini kullanırken Miguel de Unamuno'nun bir şiirine de yer verir. Karasu, şiirin çevirisi yerine orijinalini verir. Böylece hem bilinmezlik hissi yaratır hem de okuyucuyu metne aktif olarak katılmaya teşvik eder.

“Beşinci Gün” bölümünün neredeyse tamamında yer alan şiirsel anlatım, eserin geleneksel biçimden uzaklaşarak İkinci Yeni şiir akımına yakın bir yapı sergilemesine neden olur. Bu şiirsellik, anlatıcının güvenilirliğini de doğrudan etkiler. “Beşinci Gün” bölümünde anlatıcı, şiirsel bir anlatım kullanarak gerçekliği daha da bulanıklaştırır:

tren

bir yıkıntı gürültüsü içinde

tepemden geçmeğe başladı
 uzaktan gelişini duymadım
 düdüğünü bile
 şakaklarım atıyor tekerlerin altında
 sustu sonra şakaklarım da
 sustu (Karasu, 2016, s. 23-24).

Bu kısımda anlatıcı, olayları eksik ve parçalı bir şekilde sunarak okuyucunun metni tamamlamasını bekler. Noktalama işaretlerinin eksikliği ve şiirsel yapı, anlatıcının güvenilirliğini sorgular.

Benzer şekilde “Zanzalak Ağacı” bölümünde güvenilir anlatıcı, epigraf kullanımıyla metnin anlam dünyasını genişletir:

*Sevda derdi dedikleri
 Bir zanzalak ağacı kadardır.
 Zanzalak ağaçlarının altında
 Siz yoksunuz gölgeniz vardır*

S. N. Şener (Karasu, 2016, s. 43).

Bu epigraf, anlatıcının sunduğu gerçekliğin sorgulanması gerektiğini ve metnin çok katmanlı yapısını vurgular. Ayrıca “Çatal” bölümünün başında yer alan İspanyolca şiir alıntısı da metinlerarasılık tekniğinin bir başka örneğidir.

Üstkurmaca da bu çoklu bakış açısını destekleyen bir başka önemli tekniktir. “Anahtar” bölümünde geçen “Bu gece, eski kâğıtlar yığınına düzene sokarken buldum bunu, yazalı altı yıl olmuş.” (Karasu, 2016, s. 93) ifadesi, anlatıcının güvenilirliğini sorgulatan bir üstkurmaca tekniği kullanıldığını gösterir. Anlatıcının sürekli değişmesi, kimi zaman olayları eksik ya da çarpıtılmış şekilde aktarması, okuyucunun metnin içine dahil olmasını sağlar. Bu anlatım biçimi, üstkurmaca ile birleşerek hem metnin yazılma sürecini hem de anlatıcının güvenilirliğini sorgulatan bir yapıya dönüşür. Böylece gerçeklik ile kurmaca arasındaki sınırlar bulanıklaşır.

Ayrıca, Karasu’nun çoklu bakış açısını doğrudan uyguladığı bölümler de dikkat çeker. “Nereden De Andım Şimdi...” bölümünde anlatıcının değişmesi, Bilge Karasu’nun anlatı yapısında bilinçli olarak kullandığı çok katmanlı anlatımın önemli bir parçasıdır. Bu bölümde anlatıcı, Müşfik’in annesi Dilâver Hanım’dır. Bu değişim, okurun anlatıya duyduğu güveni sarsar. “... kendi kendime söylenirken bile, hastalık kelimesinden başka bir şey geçirmek bile istemiyorum aklımdan oysa hastalık olmasına hastalık ama, akli karıştı oğlumun, çıldırdı, sokağa çıkmak istemiyordu öldürecekler beni diyordu duymuyor musunuz diyordu sesleri gürültüyü savaş var dışarıda Tanrı dünyayı cezalandırıyor cezalandırmak için şeytani saldı yeryüzüne bütün erkekleri öldürecek

ölmek istemiyorum...” (Karasu, 2021, s. 76-77). Dilâver Hanım'ın oğlunun hastalığını aktarırken kullandığı dil, oldukça duygusal, parçalı ve içsel bir bilinç akışı taşır. Bu durum anlatılanların nesnel gerçekliğini sorguladır. Olaylar artık doğrudan değil, annenin kaygı ve korkularının süzgecinden geçerek sunulmaktadır. Anlatıcının değişmesiyle birlikte yalnızca bakış açısı değil, aynı zamanda zaman ve mekân algısı da kırılır; geçmişle şimdi iç içe geçer, gerçekle kurgu arasındaki sınırlar bulanıklaşır. Bu anlatıcı değişikliği, metnin çok sesli yapısını güçlendirirken okurun anlatıdaki konumunu da değiştirir.

“Oda Oda Dünya” bölümünde “Piç olduğumu duyurmasalardı bana... Duyurmasalardı. Anlamasaydım yabancı olduğumu” (Karasu, 2016, s. 38) ifadesi yer alır. Kimlik algısıyla İsa figürü üzerinden yapılan dini göndermeler iç içe geçerek anlatıya yeni anlam katmanları kazandırır, metnin derinliği bu yolla arttırılır. Noktalama işaretlerinin eksikliği ve büyük harf kullanımının olmaması, postmodern anlatımın bir parçası olarak metnin kurallarını bilinçli bir şekilde yıktığını gösterir. “Acı Kök Yağmurun Tadında” adlı bölümde ise anlatıcı, yedi farklı anlatıcının (Müşfik, Rânâ, Dilâver Hanım, Talha, Sadun, Gülay ve Lerzan) bakış açısını sunarak güvenilmez anlatıcı tekniğini daha da belirgin hâle getirir. Hikâyede olaylar farklı karakterlerin perspektifinden anlatılarak, tek bir odaktan değil, çeşitli açılardan ele alınmaktadır. Hikâyede anlatıcıların bakış açılarının değişkenliği, okuyucunun olayları kesin bir doğrulukla kavramasını zorlaştırarak anlatının göreceli bir yapıya sahip olduğu vurgulanır.

Yehuda İsa'yı ele verirken öpmüştü. Hainliğinden değil, İsa'yı sevdiği, kıskandığı, kendi artı onbir kişiyle paylaşmağa yanaşmadığı için; onu, kendini aşan, onbir kişiyi de İsa'yı da aşan bir düzey bırakmağa razı gelmediği, en yüce olanın onu öldüreceğini bildiği için öperek ele vermişti. Öpmekten başka bir şey düşünemediği, ölümün, aşığın elinde bir silah olduğunu bildiği için İsa'yı uğurlarken kavurucu sevgisinin başka hiçbir şeye güvenemediğini; yüklemeyi; aşmağı göze alamadığını anıt gibi onbir adamın çıldırmamak için. Ama aynı günün gecesinde gürültülü soluksuzluğun azabıyla inlerken anladı ki insan ölçeğinde emin değildi (Karasu, 2016, s. 105).

Bu kısımda Hristiyan anlatılarında önemli bir yere sahip olan Yehuda'nın İsa'yı ele verişine gönderme yapılarak anlatı daha katmanlı ve derin hâle getirilir. Geleneksel anlatılarda Yehuda'nın ihaneti genellikle maddi çıkar veya kaderin kaçınılmaz bir parçası olarak değerlendirilirken anlatıcı kıskançlık ve sahiplenme duygularının belirleyici olduğunu öne sürmektedir. Bu yaklaşım, olayın dini altyapısından uzaklaşıp psikolojik ve bireysel boyutlarına odaklanarak anlatıcının yaşadıklarıyla paralellik kurmasını sağlar.

Anlatıcı, Yehuda'nın eylemini yalnızca ihanet bağlamında değil, aşkın ve kıskançlığın yarattığı duygusal çatışmanın sonucu olarak yorumlamaktadır. Bu perspektif, olayın alışılmış yorumlarının dışına çıkarak farklı bir bakış açısı sunar. Ayrıca, anlatıcının kullandığı dil ve anlatım tarzı, olayları romantize eden ve dramatize eden bir yapı sergileyerek anlatının öznel yapısını güçlendirir. Örneğin, “ölümün, aşığın elinde bir silah olduğunu bildiği için” gibi ifadeler, anlatıcının olayları nesnel bir şekilde aktarmaktan çok,

kendi duygusal süzgecinden geçirerek sunduğunu gösterir. Bu durum, güvenilir anlatıcı tekniğinin önemli bir göstergesidir.

Metnin ilerleyen sayfalarında anlatıcının kendi içsel çatışmalarını ve duygusal dalgalanmalarını açık bir şekilde ifade ettiği söylenebilir. “Aynı günün gecesinde gürültülü soluksuzluğun azabıyla inlerken anladı ki insan ölçeğinde emin değildi” ifadesi, anlatıcının kesin bir yargıya varamadığını ve anlatının belirsizlikler içerdiğini ortaya koyar.

Metnin geneline bakıldığında anlatıcının geçmişe dair hatıraları, belirsizlik ve duygusal yoğunluk içerir. Anlatım, anılara dayandığı için yaşananların gerçekliği sorgulanır. Anlatıcı değişikliği nedeniyle “deli” ifadesi olayları objektif bir şekilde aktarıp aktarmadığı konusunda okuyucuyu şüpheye düşürür. Ayrıca, anlatıcının Suat ile olan ilişkisini ve çevresindeki insanların tepkilerini nasıl yorumladığı, anlatının güvenilirliğini artıran unsurlar arasındadır. Anlatıcının içinde bulunduğu toplumsal bağlam dikkate alındığında, eşcinselliğin hâkim ahlaki normlarla çeliştiği ve bu nedenle olumsuz biçimde değerlendirildiği söylenebilir.

Sonuç

Gerçekliğin bilinçli biçimde çarpıtılması, anlatının sorgulanabilirliğini arttırarak okuyucuyu metinle aktif ilişki kurmaya yönlendirir. Bu belirsizlik ortamında güvenilir anlatıcı devreye girer ve anlatının doğruluğunu tartışmaya açar. Anlatıcının sunduğu bakış açısı, olayların aktarım biçimini doğrudan etkileyerek okuyucunun gerçeklik algısını şekillendirir.

Anlatıcı olayları eksik ya da çarpıtılmış biçimde aktardıkça okuyucu anlatıyı tamamlamaya veya alternatif perspektifler geliştirmeye yönlendirilir. Bu süreç, okuyucunun yalnızca olay örgüsünü takip eden bir konumda kalmasını engelleyerek metnin bilinçli bir şekilde yorumlanmasını gerektirir. Güvenilmez anlatıcının sunduğu belirsizlik, okuyucunun sezgisel çıkarımlarda bulunmasına, eksik bırakılan detayları kendi düşünsel perspektifiyle tamamlamasına ve anlatının farklı bağlamlarda yeniden değerlendirilmesine olanak tanır. Bu yönüyle, güvenilir anlatıcıyı edebiyatın sınırlarını zorlayan bir anlatım biçimi olarak düşünmek mümkündür. Anlatıcının çelişkili ifadeleri, olaylar arasındaki kopukluklar ya da anlatıcının kişisel çıkarları doğrultusunda sunduğu bilgiler, okuyucunun anlatıyı sorgulama gücünü artırır. Bu yöntemle anlatı, tek bir anlamdan bağımsızlaşarak sürekli değişen ve yorumlara açık bir yapı kazanır.

Modern ve postmodern anlatılarda sıkça başvurulan bu teknik, olayların sunumunu belirsizleştirerek farklı yorumlara açık bir metin oluşturur. Anlatıcının çelişkili ifadeleri, eksik ya da çarpıtılmış bilgileri, zaman kaymaları ve bilinç akışı gibi teknikler, okuyucunun anlatının sunduğu gerçeklik ile kendi yorumları arasında sürekli bir müzakere sürecine girmesine neden olur.

Karasu'nun anlatımında yalnızca olayların aktarımı değil, dilin kullanımı ve biçimsel yenilikler de önemli bir rol oynar. Noktalama işaretlerinden kaçınma, şiirsellikten

yararlanma ve metinlerarasılık gibi tekniklerle klasik anlatı sınırları zorlanır. Karasu, *Troya'da Ölüm Vardı* adlı eserinde güvenilmez anlatıcı tekniğini ustalıklı kullanarak klasik anlatı yapısını kırar ve okuyucuyu metnin içine aktif bir şekilde dahil eden özgün bir edebî deneyim sunar. Sürekli değişen anlatıcı, olayları eksik ya da çarpıtılmış bilgilerle aktarırken zaman algısını bilinçli olarak belirsizleştirir ve eserin çok katmanlı yapısını güçlendirir. Anlatıcının psikolojik rahatsızlığının tekrar eden vurgularla öne çıkarılması, metnin gerçeklik algısını kırar ve okuyucuyu anlatılanları sorgulamaya yönlendirir. Bu da güvenilmez anlatıcı tekniğinin etkili bir kullanımudur. Bu sayede okuyucular, anlatılanları sorgulamak ve olayları farklı açılardan değerlendirmek durumunda kalır.

“Beşinci Gün” bölümünde görülen şiirsel dil, klasik anlatı yapısını kırarak esere özgün bir anlatı atmosferi kazandırır. Ayrıca, üstkurmaca sayesinde okuyucu anlatının yazılma sürecine tanıklık eder ve kurgu ile gerçeklik arasındaki çizgi bulanıklaşır. Bu durum, edebî eseri yalnızca bir hikâye anlatmanın ötesinde, gerçekliğin ve anlatının doğasının sorgulandığı felsefi bir boyuta taşır. Güvenilmez anlatıcılar edebî metinlerde sadece olayların aktarımını değil, aynı zamanda okuyucunun deneyimini de şekillendirmektedir.

Kaynaklar | References

- Akman, İ. (2016). *Bilge Karasu'nun eserlerinde postmodern unsurlar*. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Diyarbakır.
- Aktaş, Ş. (2013). *Anlatma esasına bağlı edebî metinlerin tahlili – teori ve uygulama*. Ankara: Kurgan Edebiyat.
- Aktaş, Ş. (2014). *Edebiyatta üslûp ve problemleri*. Ankara: Kurgan Edebiyat.
- Alan, İ. (2005). *Bilge Karasu'nun hikâyeciliği*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Barthes, R. (1993). *Göstergebilimsel serüven*. (1. bs.). (Çev. Mehmet Rıfat, Sema Rıfat). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Booth, C. W. (2012). *Kurmacanın retorîği*. (1. bs.). (Çev. Bülent O. Doğan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Chatman, S. (2009). *Öykü ve söylem filmde ve kurmacada anlatı yapısı*. (1. b.). (Çev. Özgür Yaren). Ankara: DE Ki Basım Yayım.
- Eagleton, T. (2015). *Edebiyat nasıl okunur*. (2. bs.). (Çev. Elif Ersavcı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eco, U. (2019). *Yorum ve aşırı yorum*. (3. bs.). (Çev. Kemal Atakay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Enginün, İ. (2015). *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı*. (16. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Erben, Ö. (2019). Modern bireyin odalardaki yalnızlığını aşma çabası: Franz Kafka'nın Dönüşüm Ormanı ve Alt Kat Sanat'ın Dönüşüm oyunu. *Internatiolan Journal of Interdisciplinary and Interkultural Art*, 4(7), 151–161.
- Erten, H. (2024). *İstanbul'un Bir Yüzü* romanında retorik bir araç olarak güvenilir anlatıcı. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (23), 53–70.
- Evis, A. (2011). *Bilge Karasu'nun öykülerinde yapı ve tema*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Genette, G. (2020). *Anlatının söylemi*. (1. bs.). (Çev. Ferit Burak Aydar). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Huyugüzel, Ö. F. (2019). *Eleştiri terimleri sözlüğü*. (2. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karabulut, M., ve Biricik, İ. (2017). Postmodern edebiyatın ne'liği. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı*, 34–45.
- Karasu, B. (2016). *Troya'da ölüm vardı*. (8. bs.). İstanbul: Metis Yayınları.

- Kayacık, Z. (2022). Postmodern anlatı kuramları ışığında Javier Mari̇as'ın kurgularında anlatı stratejileri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kulamshaeva, B. (2009). Kurmaca yazar veya anlatıcı kavramlarına anlatı bilimsel yaklaşım. *Turkish Studies*, 4(8), 1763–1783.
- Samat, S., ve Topçu, H. (2022). Güvenilmez anlatıcı kimdir?. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları* (25), 433–461.
- Süslü, Y. E. (2024). *1980 sonrası Türk romanında güvenilmez anlatıcı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.
- Topçu, H. (2024). *Beyaz Kale'de güvenilmez anlatıcı*. Murat Gür (Ed.). *Günce Filoloji Çalışmaları II*, içinde (s. 65-82). (1. bs.). Muğla: Günce Yayınları.
- Wellek, R., ve Warren, A. (2019). *Edebiyat teorisi*. (5. bs.). (Çev. Ö. Faruk Huyugüzel). İstanbul: Dergâh Yayınları.